

A HELYI ADÓK SZEREPE AZ ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSÁBAN

ROLE OF LOCAL TAXES IN MANAGEMENT OF MUNICIPALITIES

DR. DARABOS ÉVA egyetemi docens
Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar

Abstract

It is difficult to compare the managements and budgets of cities with county rights because there are differences with regard to the number of people living in a given settlement, its economic situation and entrepreneurial environment. Aim of the treatise is, in one respect, to present the role of local taxes in the management of municipalities and, on the other hand, to examine the composition of budget revenues of two city municipalities (Debrecen and Nyíregyháza), highlighting the business and tourist taxes. Based on the data of financial statement, it can be stated that the local taxes play a decisive role in budgets of both city municipalities, these ones serve as an important source of funding in addition to the decreasing state aid.

1. Bevezetés

*„Az ADÓ olyan befizetés, amely a társadalom működésének az ára.
Nincs olyan ismert civilizáció, amiben ne lenne adózás.”
Adam Smith*

Az 1990. évi törvény felhatalmazta az önkormányzatokat a helyi adóztatási jog gyakorlására. A törvényben meghatározott adónemeket, illetékességi területükön, rendelet útján vezetik be. A helyi adó bevezetésének célja az önkormányzat önállóságának biztosítása és a helyi adóztatási jog gyakorlása. Az új rendszer az önkormányzatokat nagyobb önállóságra és több feladatellátásra kényszerítette. Az önkormányzatok számára nélkülözhetetlen volt egy új rendszer kidolgozása, melynek kiépítése során figyelemmel kellett lenniük a helyi sajátosságokra, hogy a Htv. (1990. C. törvény helyi adókról) felhatalmazása alapján megalkossák a saját rendeleteiket. A rendeletek megalkotása során meg kellett határozniuk a bevezetendő adónemeket, az adómértékeket, valamint ki kellett jelölniük az adómentességet élvezők körét. Tehát a helyi adók megállapításai joga 1990-től mondhatni hagyományok nélkül történt.

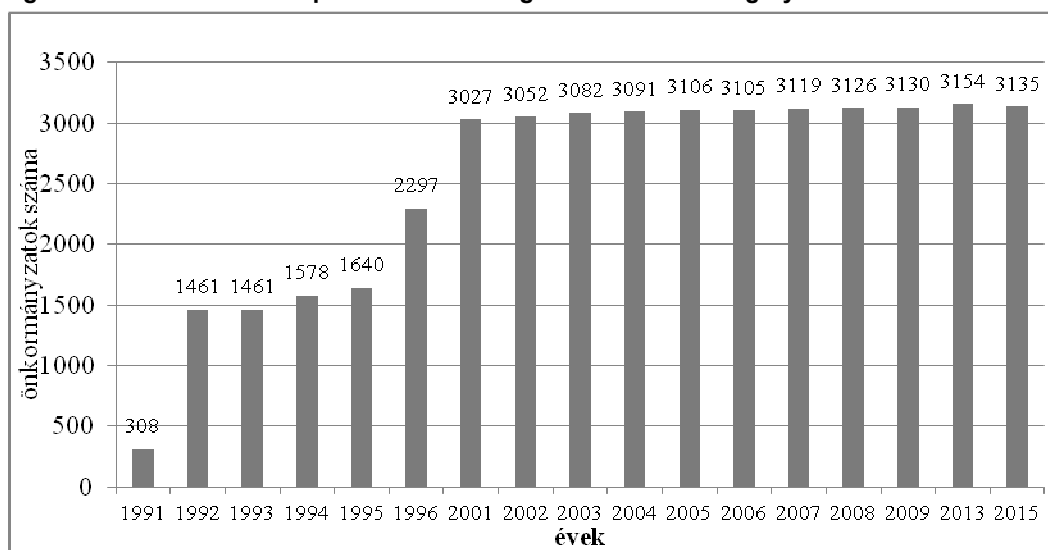
Az 1991-es év egy átmeneti év volt, mivel még teljes egészében nem szűntek meg a nácsi adók. A törvénynek köszönhetően 1991-ben 308 önkormányzat vezetett be helyi adót (1. ábra). Döntően megyei jogú és nagyobb városok voltak, amelyek iparüzési adót, vállalkozók kommunális adóját és idegenforgalmi adót vezettek be.

A folyamatos gazdasági helyzet változása azonban megkövetelte, hogy egyre több önkormányzat vezetett be helyi adókat, ezen belül is elsősorban az iparüzési adót. 1992-ben jelentős változás következett be, mivel már 1 461 önkormányzat vezetett be helyi adót, illetve a helyi adó bevétel is számottevően megugrott. Míg 1991-ben 4 milliárd forint volt, addig 1992-ben már 17 milliárd forint folyt be a helyi adóbevételekből.

Az 1994-es évet a választások jellemezték, melynek hatására az újonnan megalakuló képviselő-testületek éltek a helyi adó bevezetésének lehetőségével. Ennek köszönhetően a helyi adót bevezető önkormányzatok száma 1 578-ra emelkedett. Érdekes az a tény is, hogy azon önkormányzatok, amelyeknél igen csekély volt a helyi adókból származó bevétel, nem tudtak róla lemondani. 1995-ben tovább növekedett a helyi adót bevezető önkormányzatok száma, mivel a hátrányos helyzetű önkormányzatoknak is szükséges volt bevezetniük valamely helyi adónemet az állami támogatás miatt.

1996. januárjában a helyi adókról szóló törvényt módosították, amelynek értelmében a mentességek, kedvezmények szűkültek és az adómértékek emelkedtek, 2001-re megtízszereződött a helyi adót bevezető önkormányzatok száma (3027db) 1991-hez képest. 2013 végéig további 127 önkormányzat vezetett be helyi adót. Magyarországon jelenleg 3178 települési önkormányzat működik, melyből 2015. január 1-től 3135 vezetett be valamilyen típusú helyi adót. Ez 98,6%-os arányt jelent.

1. ábra. Helyi adót bevezető önkormányzatok száma 1991–2013 között Magyarországon
Figure 1. Number of municipalities introducing local taxes in Hungary between 1991 and 2013

Forrás: Magyar Államkincstár, 2016 (I1)

2. Az önkormányzati feladatok ellátásának forrásai

A helyi önkormányzat fogalmának lényegi elemeit az alaptörvény, valamint a Möt. (2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól) határozza meg. A helyi önkormányzatok a törvény szabályozása alapján saját tulajdonnal rendelkeznek, a költségvetés bevételeivel és kiadásaival önállóan gazdálkodnak, költségvetésük az államháztartás részét képezi.

A helyi önkormányzatok a törvényben meghatározott kötelezően ellátandó feladatokon túl önként vállalt feladatokat is végezhetnek. Ezen feladatok ellátásához azonban szükség van bevételre, amelyet egyrészt a költségvetési törvényben meghatározott mértékben az állami költségvetésből juttatnak számukra, másrészt a saját gazdálkodási tevékenységükből származik, amelyet szigorú előírások, szabályozások keretein belül kötelesek ellátni.

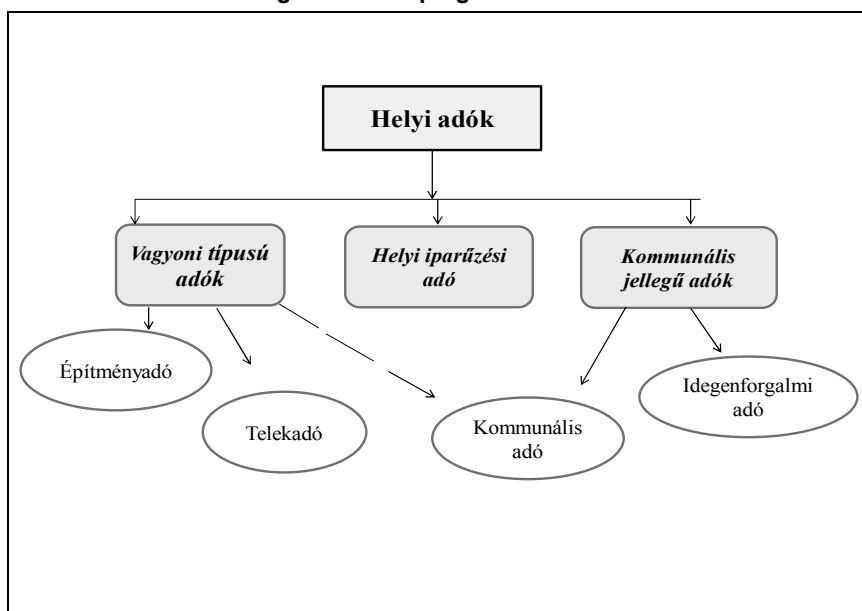
Az önkormányzatok bevételei:

1. Saját bevétel: helyi adó, vállalkozás, ingatlanhasznosítás, bérleti díj, bírságok stb.
2. Felhalmozási bevételek.
3. Támogatások (kapott): általános működési és ágazati, kiegészítő, rendkívüli önkormányzati támogatások, egyéb.
4. Átengedett, megosztott központi adók: termőföld bérbeadás, belföldi gépjárműadó (40%).
5. Egyéb.
6. Kötvénykibocsátás, hitel- és kölcsön felvétel (kormányzati hitelengedélyhez kötött).

Az elmúlt években egyre meghatározóbb szerepe van a saját bevételeken belül a helyi adóból származó bevételeknek, az önkormányzatok törekednek az adóbevétel növelésére. Ez egyrészt megnyilvánul a helyi adók mértékének folyamatos emelésében, valamint a korábban be nem vezetett adónem bevezetésében.

A többször módosított 1990. évi C. törvény lehetővé tette az önkormányzatok számára, hogy helyi adót vezessenek be az önkormányzat illetékességi területén. A helyi adók csoportosítását a 2. számú ábra szemlélteti.

2. ábra. A helyi adók csoportosítása
Figure 2. Grouping of local taxes

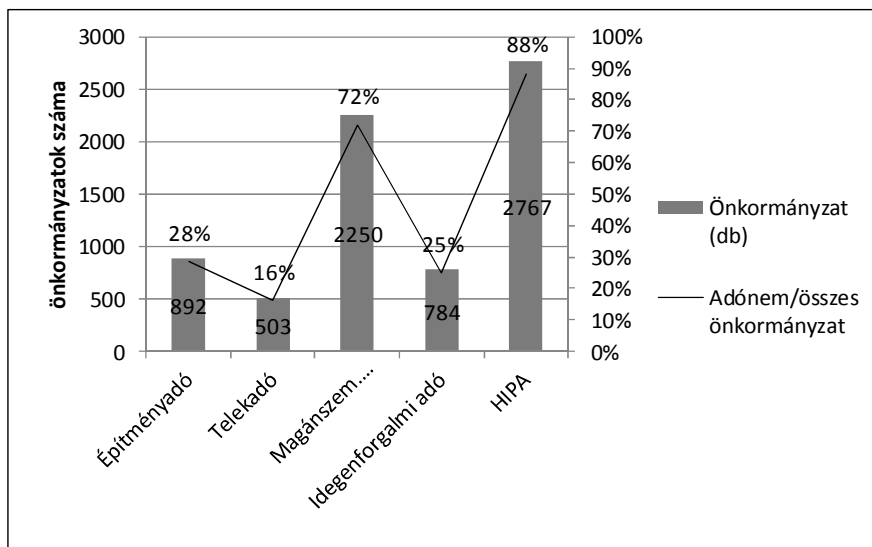

Forrás: Herich, 2016.

A 3. ábra adatai alapján látható, hogy 2015-ben helyi iparüzési adót az önkormányzatok 88%-a, 2767 önkormányzat vetett ki. A helyi iparüzési adó a vállalkozásokat terheli. A statisztikai adatok alapján megfigyelhető, hogy az iparilag fejlettebb városokban a vállalkozások adóztatását helyezték előtérbe. Az idegenforgalom szempontjából frekventált területeken elsősorban idegenforgalmi adót vezetnek be, ami nem a helyi lakosokat, hanem a településre érkező turistákat terheli. Ahol sem az iparüzési adó, sem az idegenforgalmi adóztatás nem jellemző, de a lakosság kötelezhető helyi adó fizetésre, általában jellemző az adó mértékének alacsony szinten történő meghatározása.

A helyi adók kivétele azonban sohasem volt korlátok nélküli, törvényben rögzített, hogy milyen típusú és mértékű adó vehető ki, mekkora mértékének a határa, valamint az is, hogy milyen kedvezmények, mentességek érvényesíthetők (Bordás, 2015). Ugyanakkor a helyi adók növelésének lehetőségét számos, egymást erősítő gazdasági, politikai körülmény korlátozza. Lóránt már 2008-ban megfogalmazta, hogy az egyre szigorodó gazdasági körülmények mértéktartásra intik a helyi adórendeleteket alkotó képviselő-testületeket. A potenciális adóalanyok (vállalkozások és magánszemélyek) adóterhelését a központi adók, a munkanélküliség, az inaktívak számának gyarapodása, a reáljövedelmek csökkenése ugyancsak befolyásolja. Ezen körülmények –az egyes helyi adók bevezetésénél is – komoly mérlegelésre készítetik az önkormányzatokat az adóalanyok kiválasztása (vállalkozók és/vagy lakosság), valamint az adómérték, a kedvezmények és mentességek meghatározása szempontjából (Lóránt, 2008).

3. ábra. Kivetett helyi adók száma adónemenként (2015)
Figure 3. Number of applied local taxes by tax categories

Forrás: Magyar Államkincstár, 2016 (I1)

2015. január 1-től az önkormányzatok már nem csak helyi adókat, hanem települési adókat is bevezethetnek, amennyiben más törvény nem tiltja, illetve a települési adó adótárgyát közteher nem terheli. 2015-ben 128 helyi adófizetési kötelezettség újonnan került megállapításra. A meglévő helyi adók közül a legtöbbször a helyi iparüzési adót vezették be (66 település). A MÁK (Magyar Államkincstár) adatai szerint az újonnan megállapított települési adót 98 önkormányzat vezette be, ami 116 adófizetési kötelezettséget jelent. Az újonnan megállapított települési adók közé tartozik a legtöbb önkormányzat által kivetett földadó, továbbá a járműadó, magas építményadó, ebadó és az útdadó. A földadó tárgyát az ingatlan nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös kert, nádas, rét, legelő, fásított terület, halastó és művelési ágban nyilvántartott termőföld képezi (MÁK, 2016).

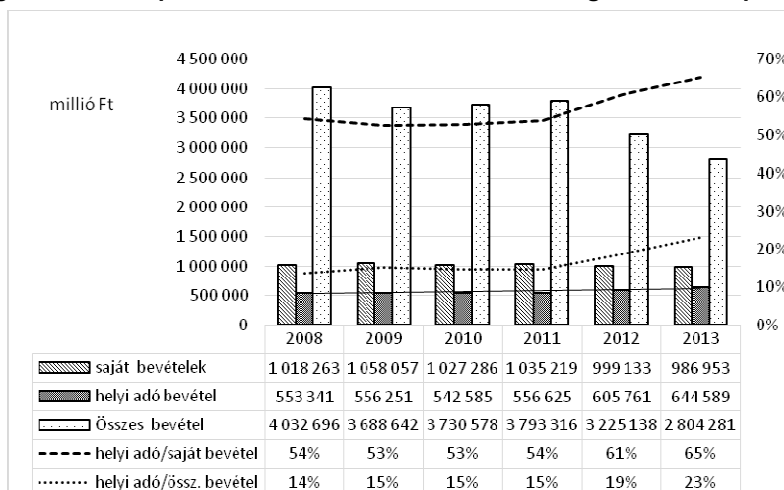
Felvetődhet az a kérdés, hogy az önkormányzatok miért döntöttek úgy, hogy több klasszikus adót (helyi adó) vezetnek be, mint települési adót. Ennek több oka is van. Az egyik ok az, hogy az önkormányzatok nem készültek fel időben a lehetőségek befogadására, féltek az adminisztrációs terhekről. A másik ok, hogy a települési adóból származó

bevétel csak szociális ellátások finanszírozására és településfejlesztésre használható fel, így ezen adókból származó bevétel csak azoknak az önkormányzatoknak kedvez, akiknek nincs elég forrásuk ezen feladatok finanszírozására. A települési adókkal szemben a helyi adók 2015-ig szabadon felhasználhatóak voltak, ezért egyfajta rugalmasságot is biztosított az önkormányzatoknak. 2015. január 1-től a klasszikus adók felhasználásában változás történt, a helyi iparüzési adóból befolyó bevételeket a képviselő testület hatáskörébe tartozó szociális ellátások finanszírozására és a hivatali dolgozók bérköltségére lehet felhasználni.

Az önkormányzatok bevételeinek összegében, szerkezetében az elmúlt években jelentős változások következtek be (4. ábra). Az önkormányzatok összes bevételeinek összege 2008-ban meghaladta a 4 ezer milliárd forintot. A válságot követően jelentősen visszaesett az önkormányzatok bevétele, 2009-re 8,5%-kal, 2011-ről 2012-re közel 15%-kal, majd 2013-ra további 15%-kal, 2,8 ezer milliárd forintra csökkent. A bevételek csökkenését a 2011-ben elfogadott önkormányzati törvény (Mötv.) egyik legjelentősebb változása, a feladatrendszer átrendeződése magyarázza. Megszűnt az önkormányzatok korábban kötelező feladatai közé tartozó alap- és a középfokú oktatás és az egészségügyi feladatok helyi szintre történő decentralizációja, az állam vette át ezeket a feladatokat. Így jelentős bevételektől estek el az önkormányzatok, megváltozott a költségvetésük kiadási szerkezete, s egyben szűkült a kötelező feladatainak a köre is (Sivák, 2014).

A feladatok átrendeződésével egyidejűleg megváltozott a források szerkezete is. A leglényegesebb elem a személyi jövedelemadó kikerülése a források közül, valamint az állami hozzájárulások és támogatások csökkenése a kötelező feladatok egy részének centralizációja miatt. A saját bevételek összege 6 év alatt közel 4%-kal csökkent, ezzel szemben a helyi adó bevétel 2008 és 2013 között folyamatosan – kivéve 2010. évet –, összesen 111 milliárd forinttal, közel 16,5%-kal növekedett. Ezzel együtt a helyi adók részesedése a bevételből jelentősen növekedett a vizsgált években. A helyi adók saját bevételen belüli aránya 54%-ról 65%-ra, a költségvetéshez viszonyított aránya 14%-ról 23%-ra nőtt. Az adatok azt igazolják, hogy az önkormányzatoknak magmaradt feladataik ellátásához egyre növekvő saját bevételre van szükségük.

4. ábra. A magyar önkormányzatok helyi adó bevételeinek alakulása
Figure 4. Development of local tax revenue of the Hungarian municipalities

Forrás: TEIR adatok alapján, I5

3. Debrecen és Nyíregyháza Megyei Jogú Városok Önkormányzata

Debrecen Hajdú-Bihar megye székhelye, az Észak-alföldi régió központja. 203506 fős lakosságával az ország második legnagyobb városa. Területe 416 km² (KSH, 2016). A város fontos adottsága a jelentős szellemi potenciál, ami lehetővé teszi a tudásipar meghonosítását. A versenyképes gazdasági szerkezet jellemzője az innovációra, technológia váltásra képes nagyvállalatok jelenléte, valamint innovációra képes, kis- és közepes vállalkozások beszállítói együttműködése a nagyvállalatokkal. A tudásipar az egyetemek, kutatóintézetek, gyógyintézetek, gyógyszergyár, az informatikai ipar, a mezőgazdasági alapanyaggyártás fejlett kapcsolatrendszerén alakulhat ki. Legnagyobb ipari vállalatok a TEVA Gyógyszergyár Rt., a FAG Components Hungary Kft., Medicor Kézműszer Rt.

Debrecen több európai fontosságú közlekedési folyosó érinti, így ideális kiindulópontul szolgál az Oroszország, Ukrajna, Románia és Szlovákia felé irányuló kereskedelmi kapcsolatoknak. Az M3-as, s annak leágazásaként az M35-ös autópálya Debrecen zavartalan közúti elérhetőségét garantálja, s a város repülőgéppel is megközelíthető a turisták számára is.

Nyíregyháza hazánk északkeleti részén helyezkedik el, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelye. A város lakosainak száma 118 125 fő, közigazgatási területe 275 km² az ország hetedik legnagyobb városa. Dinamikusan fejlődő város, a térség gazdasági és kulturális motorja. Vonzó turisztikai célpont. Az Észak-Alföld második legjelentősebb településének számít. A több mint 300, köztük számos különleges fajt bemutató Állatparkja európai szinten is elismert. Ma a megyeszékhely három legnagyobb dolgozói létszámmal rendelkező cége a Lego Manufacturing Kft., a Michelin Hungaria Abroncsgyártó Kft és az Euronics, amelyek mintegy 3000 embernek biztosítanak állást.

3.1. Bevételek összetétele a két önkormányzat költségvetésében

Az önkormányzatoknak gazdasági szempontból számos feladatot látnak el, a feladatok ellátását több forrásból finanszírozhatják pl. állami támogatásból, saját bevételből, uniós forrásokból, hitelből stb. Elemzésük célja, megvizsgálni az önkormányzati bevételek, a saját és a helyi adó bevételek összegének és arányának alakulását. 1. táblázat adatai mutatják, hogy Debrecen város önkormányzatának költségvetési bevétele a 2008–2013. évek során folyamatosan csökkent, kivéve a 2014-es évet. Ennek számos oka van, pl. a gazdasági válság hatására az állami támogatások csökkenése, a saját bevételek visszaesése, törvényi szabályozás változása miatt pl. a gépjármű adó bevételek 100%-át a központi költségvetésbe kell befizetni, de nem utolsó sorban a feladatok átrendeződése miatt.

Az 1. számú táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a saját bevételek összege és a költségvetési bevételből való részesedése is folyamatosan csökken, míg 2008 és 2011 között 41-48% között mozgott a saját bevételek aránya, addig 2012-re 26%-ra esett vissza és 2014-ben már 34%. A helyi adó bevétel folyamatos növekedést mutat, a vizsgált években közel 16%-kal nőtt a bevétel. A helyi adófizetésre kötelezett adózók száma 2008 és 2011 között 75753-ról 81710-re emelkedett, a következő években 17%-kal, 67 570-re csökkent az adózók száma. Az 1. táblázat adatai alapján látható, hogy a helyi adó aránya az összes bevételből 18%-ról 30% körüli értékre emelkedett, ami azt igazolja, hogy Debrecen város bevételi forrásait tekintve a helyi adónak fontos szerepe van.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város közgyűlése az adóstatást úgy próbálja kialakítani, illetve alkalmazni, hogy az meghatározott stabilitás, állandóság mellett, folyamatos bevételi forrást jelentsen, illetve megvalósítsa az arányos és közös teherviselést az adóalanyok körében.

1. táblázat. Bevételek alakulása, megoszlása és változása Debrecen önkormányzatának költségvetésében

Table 1. Development, distribution and changing of revenues in the budget of municipality of Debrecen

adatok ezer Ft

Megnevezés	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Költségvetési bevétel	61 077 174	63 313 329	63 807 846	51 801 288	4 7916 559	39461062	47339334
Változás (előző év=100%)	113%	104%	101%	81%	93%	82%	120%
Ebből: saját bevétel	26 906 363	30 560 977	30 467 223	21 497 015	12 471 568	12 656 303	15 954 912
Változás (előző év=100%)	120%	114%	100%	71%	58%	101%	126%
Saját bevétel aránya%	44%	48%	48%	41%	26%	32%	34%
Ebből: helyi adó bevétel	10 856 970	10 826 891	10 841 798	1 0561 532	11 566 588	12 635 183	12 651 256
Változás (előző év=100%)	108%	100%	100%	97%	110%	109%	100%
Helyi adó/saját bevétel	40%	35%	36%	49%	93%	100%	79%
Helyi adó/költségvet. bev.	18%	17%	17%	20%	24%	32%	27%

Forrás: pénzügyi beszámolók adatai alapján, I2.

A 2. számú táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a helyi adók az önkormányzati gazdálkodás fontos részévé váltak, 2014-ben a költségvetési bevétel 27,8%-át teszi ki, az önkormányzat legstabilabb forrása, összege kisebb ingadozásokkal, de növekedett.

2. táblázat. Bevételek alakulása, megoszlása és változása Nyíregyháza önkormányzatának költségvetésében

Table 2. Development, distribution and changing of revenues in the budget of municipality of Nyíregyháza

adatok ezer Ft

Megnevezés	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Költségvetési bevétel	40 022 221	33 337 458	27 764 476	28 764 721	30 156 341	29 113 019	30 383 589
Változás (előző év=100%)	106,9	83,3	83,2	103,7	104,6	96,5	96,5
Ebből saját bevétel	7 031 819	7 641 193	7 038 831	8 006 943	9 168 179	8 109 464	8 841 783
Változás (előző év=100%)	106,3	108,7	92,1	113,8	114,5	88,5	88,5
Saját bevételek aránya%	17,6%	22,9%	25,4%	27,8%	30,4%	27,9%	29,1%
Ebből helyi adó bevétel	6 086 482	6 745 116	6 066 454	7 046 243	8 226 892	7 717 644	8 455 784
Változás (előző év=100%)	106,1	110,8	89,9	116,2	116,8	93,8	93,8
Helyi adó/saját bevétel	86,6%	88,3%	86,2%	88,0%	89,7%	95,2%	95,6%
Helyi adó bevétel/költségvetési bev.	15,2%	20,2%	21,8%	24,5%	27,3%	26,5%	27,8%

Forrás: pénzügyi beszámolók adatai alapján, I3.

3.2. Helyi iparűzési adó

A helyi iparűzési adó biztosítja az önkormányzatok számára a legjelentősebb bevételt, de egyben a legnehezebben tervezhető adónemnek számít, a gazdasági helyzet alakulása is befolyásolja a vállalkozások teljesítményét.

Mindkét városban az iparűzési adóból származó bevétel folyamatosan növekedett. 2011-ben Debrecenben tapasztalható visszaesés, de 2012-re már 9,8%-kal volt nagyobb az adóbevétel, ami a városban működő – ún. húzó ágazatot képviselő – vállalatoknak (TEVA, IT, NI, BT) köszönhető.

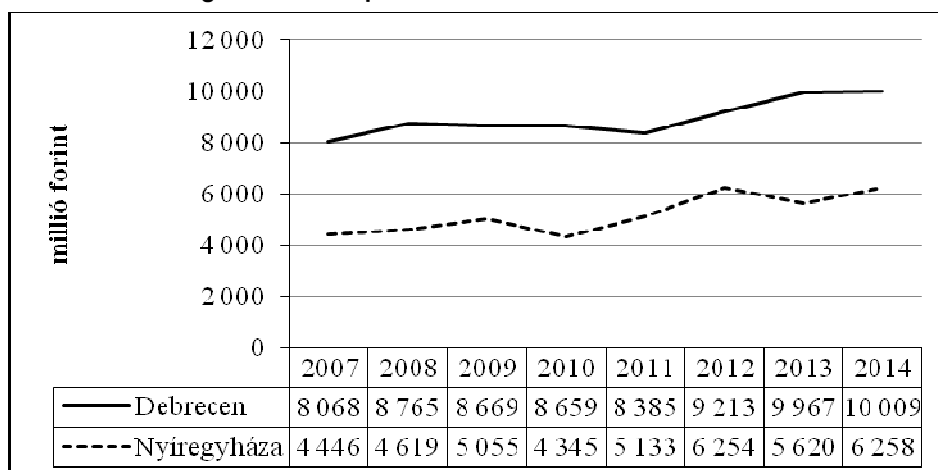
A vizsgált évek alatt összességében az adótárgyak száma 20181-ről 24 447-re, az adózók száma 23 546-ról 24 447-re emelkedett.

Nyíregyháza esetében ingadozást tapasztalhatunk az iparűzési adóbevétel tekintetében, de összességében a vizsgált években növekedett a bevétel. Ez egyrészt a városban letelepedett cégek (LEGO, Michelin, Euronics) jó teljesítményének is köszönhető.

Az adózók számának, az adó tárgyának száma és az adóbevétel alakulása között – a beszámlók adatai alapján – nem lehet egyértelmű összefüggést megfogalmazni, aminek számos oka lehet, pl. megszűnnek vállalatok, belépnek újak, a bevételeikben jelentős eltérések lehetnek, a szabályozók pl. a mentességek igénybevételének feltételei változnak, a felszámolás alatt álló vállalatoknak jelentős adóhátraléka halmozódik fel stb.

A vizsgált évek alatt összességében az adótárgyak száma közel 9 ezerről 19 ezerre, az adózók száma 5 ezerről 17-re emelkedett.

5. ábra. Helyi iparűzési adó bevételek alakulása
Figure 5. Development of local business tax revenue

Forrás: pénzügyi beszámolók adatai alapján, I2., I3.

3.3. Idegenforgalmi adó

Az idegenforgalmi adót annak kell megfizetni, aki nem állandó lakosként az önkormányzat illetékességi területén legalább egy vendégéjszakát eltölt. Fontos megemlíteni, hogy minden idegenforgalmi adóra befolyt adóforint után 1,5 forint állami támogatást kapnak az önkormányzatok.

Debrecen nagyarányú fejlesztéseket hajtott végre az utóbbi időben az idegenforgalom fellendítése érdekében. Emellett az önkormányzat visszaforgatja a bevételeket a turisztikai

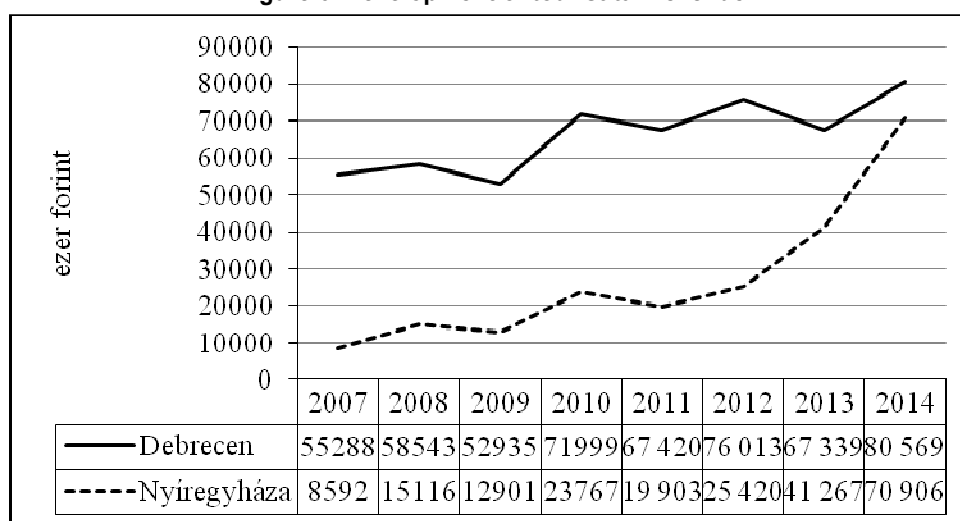

fejlesztésekbe. Jelenleg 102 IFA beszedésére kötelezett szálláshely van Debrecenben. A közgyűlés döntése értelmében 2015-ben személyenként és vendégéjszakánként 300 forintról 400 forintra emelték az adó összegét. A szálláshelyek nem kerültek előnytelenebb helyzetbe egymással szemben, mivel mindegyiknek azonos mértékű adót kell beszedni. A beszámoló adatai szerint mind az adótárgy és mind az adózók száma az elmúlt években folyamatosan növekedett (I2).

A vizsgált években az adónemből származó bevétel összesen közel 45%-kal nőtt, 2009-ben a visszaesés a válság hatásával, 2011-ben az Aranybika Szálló bezárásával együtt járó vendégéjszakák visszaesésével magyarázható. A 2007 és 2014 között összeségében az adótárgyak száma 358-ról 1021-re, az adózók száma 81-ről 110-re növekedett. 2014-ben az önkormányzat az adónemből származó bevétel növelése érdekében szigorító intézkedést hozott. Bevezette a vendégek könyvek használatát az idegenforgalmi tevékenységet végző vállalkozásoknál, illetve különféle igazolásokkal tette ellenőrizhetőbbé a vállalkozásokat.

6. ábra. Idegenforgalmi adóbevétel alakulása

Figure 6. Development of tourist tax revenue

Forrás: pénzügyi beszámoló adatai alapján, I2., I3.

Nyíregyházán az idegenforgalmi adó (300 Ft/ vendégéjszaka) összege az elmúlt években nem változott, adóbevétel 2007-ről 2014-re közel 8,3-szeresére növekedett, ami egyrészt az eltöltött vendégéjszakák növekedésének, másrészt az adóellenőrzések gyakoriságának, illetve eredményességének köszönhető (I3). Az adóellenőrzések eredményeként több százal növekedett az adónemben megjelenő adózók száma főképp a szállásadással érintett területeken, mint például a külföldi, illetve más városok lakosai által is gyakran látogatott Nyíregyháza-Sóstóhegy, illetve Sóstógyógyfürdő helyeken.

Az idegenforgalmi adó fizetésére kötelezett adóalanyok száma és adótárgyak száma alapján nem lehet általános következtetést levonni, mert egyik évről a másik évre ingadozás tapasztalható. A vizsgált évek alatt összességében az adótárgyak száma 220-ról 730 mozog, míg az adózók száma 81 és 110 között alakul (I3). A beszámoló adatai szerint az idegenforgalmi adóbevétel 2011 óta jelentősen növekedett, a kereskedelmi, illetve fizető-vendéglátó szálláshelyek száma évente 80–85 db körül mozog.

4. Összefoglalás

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény csak lehetőséget biztosít az önkormányzatok számára, mivel a törvény önmagában nem kötelezi az önkormányzatokat adóztatásra. Az adózási kötelezettség akkor áll fenn, ha az adott település képviselő testülete élni kíván az adóztatás jogával és erről rendeletet alkot. A rendeletalkotást követően az önkormányzatok szabad kezet kapnak abban, hogy a törvényi keretek között mely adónemet vezetnek be. Ez az oka annak, hogy a különböző településeken eltérő adónemekkel és mértékekkel találkozunk. Ezek meghatározásánál célszerű az adott település, régió gazdasági lehetőségeit és adóerő képességét figyelembe venni. 2015-re az önkormányzatok csaknem 99%-a vezetett be a helyi adók közül egy vagy több adónemet. Települési adót csak 98 önkormányzat választott bevételi forrásként, az adónemből befolyó bevételt kötötten használható fel, a motiváció csupán abban rejlik, hogy a települések előteremtsék az állam által előírt kötelező feladatok pénzügyi forrásait. Bordás szerint egy szabadon felhasználható települési adó ösztönzőbb lenne az önkormányzatok számára, nagyobb motivációja lenne az önként vállalt feladatok ellátása érdekében (Bordás, 2015).

A MÁK adatai szerint 2008 és 2013 között a magyar önkormányzatok forrásait tekintve saját bevételek összege valamelyest csökkent, a helyi adó bevételek összege folyamatosan nőtt, miközben a költségvetési bevételek összege jelentősen, közel 30%-kal csökkent, ami részben annak köszönhető, hogy a kötelező feladatok egy részét (pl. közoktatás) az állam átvállalta. A helyi adók aránya a saját és a költségvetési bevételből folyamatosan nőtt, ezzel is erősítve az önkormányzatok ún. bevételi rugalmasságát (Vasvári, 2013). Sivák szerint a feladatok átrendeződésével egyidejűleg megváltozott az önkormányzatok forrásszerkezete. A leglényegesebb változás a személyi jövedelemadó kikerülése a források közül, valamint az állami hozzájárulások és támogatások csökkenése (Sivák, 2014). A vizsgált két megyei jogú város meghatározó szerepet tölt be az Észak-Alföldi Régió gazdasági, társadalmi fejlődésében, fejlődésük számos hasonlóságot és eltérést mutat. Az elemzés során látható, hogy a két megyei jogú város lakosai között közel 85 500 fő, az adózók számát tekintve is jelentős a különbség, ennek megfelelően az adóbevételek összegében és arányaiban jelentősek az eltérések. Mindkét városban a helyi adóbevételek legnagyobb hányadát a helyi iparüzési adó teszi ki, összege mindkét város esetében a vizsgált években –kisebb ingadozásokkal – növekedett, ami elsősorban a vállalatok javuló teljesítményének köszönhető.

Az elmúlt években Debrecenben és Nyíregyházán jelentős összegű beruházások valósultak meg, amelyek a városba látogató turisták számának növelését célozzák. Az idegenforgalmi adó bevétel Nyíregyházán többszörösére nőtt, ami egyrészt az oda látogató turisták számának növekedésével, másrészt a célirányos adóellenőrzésnek köszönhető, s ezzel utolérte Debrecen által elért idegenforgalmi bevételt.

A helyi önkormányzati rendszer az elmúlt negyedszázadban többször átalakuláson ment át, de egy dolog nem változott, megmaradtak a helyi adók, a bevezethető adónemek száma növekedett. Megállapítható, hogy a költségvetésen belüli súlyuk folyamatosan növekedett, mivel a korábbi támogatásigényes feladatok jelentős részét központosították. Az első tapasztalatok szerint azonban a települési adó bevezetésével és a helyi iparüzési adó felhasználásának korlátozásával elindult a helyi adók átrendeződése.

Felhasznált irodalom

- Bordás Péter (2015): A települési adó rendszertani és gyakorlati kérdései. PRO PUBLICO BONO: Magyar Közigazgatás;NKE Tudományi Szakmai Folyóirata 3: 4–12. oldal.
- Herich György Dr. (2016): Adótan. Penta Unió Oktatási Centrum. Budapest.
- Lentner Csaba Dr. (2015): Pénzügyi és költségvetési igazgatás. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2015.
- Lóránt Zoltán (2008): Az államháztartás helyi szintje és a helyi adók. Pénzügyi szemle. LII. évfolyam 2008/4. szám.
- ÖN-KOR-KÉP(1997): Zsebvizit. Növekvő igények. VII. évfolyam 3. szám.
- Sivák József (2014): Az önkormányzati rendszer rendszerszemléletben. Pénzügyi Szemle. 2014/3. 301–315. oldal.
- Vasvári Tamás (2013): Az önkormányzatok 2011. évi gazdálkodása adósságszolgálatuk kiszorító hatásának tükrében. Pénzügyi Szemle. 2013/3. szám.

Internetes források:

- 11.: Magyar Államkincstár (2016): Tájékoztató a bevezetett helyi adók szabályairól. <https://hakka.allamkincstar.gov.hu/>
- 12.: Beszámoló Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2008–2014. évi költségvetésének végrehajtásáról, rendelet Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2008–2014. évi zárszámadásáról. <http://portal.debrecen.hu/varoshaza/onkormanyzat/kozgyules>
- 13.: Beszámoló Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata 2008–2014. évi költségvetésének végrehajtásáról. http://kozgyules.nyiregyhaza.hu/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=1&id=117&Itemid=183
- 15.: Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer. <https://www.teir.hu/>